

Background Paper
ความคืบหน้าและบทบาทของรัฐสภาไทยต่อ
ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก
(Comprehensive and Progressive Agreement of
Trans-Pacific Partnership: CPTPP)

จัดทำโดย
นายสุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต
กลุ่มงานกิจการพิเศษ
สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ที่มารูปภาพ : เว็บไซต์ สปริงนิวส์ออนไลน์

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

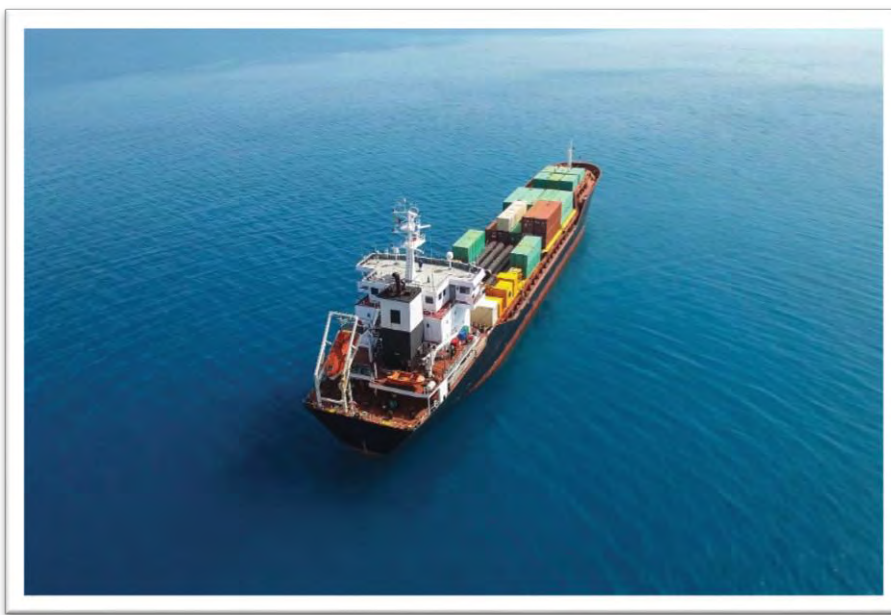
ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก¹ (Comprehensive and Progressive Agreement of Trans-Pacific Partnership : CPTPP) เป็นความตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุมในด้านการค้าการบริการ และการลงทุน มีทั้งสิ้น ๓๐ ข้อบท² โดยเป็นความตกลงที่มีวิวัฒนาการมาจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก

¹ สำนักอเมริกา แปซิฟิก และองค์การระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (๒๕๖๑), “ข้อมูลพื้นฐาน และสาระสำคัญความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก”, <https://api.dtn.go.th/files/v3/5d776119ef41406e29677542/download> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

² ข้อบท CPTPP 30 เรื่อง ประกอบด้วย (1) ความจำกัดความทั่วไป (2) การค้าสินค้า (3) สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (4) กฎถิ่นกำเนิดสินค้า (5) การบริหารจัดการทางศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า (6) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (7) อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (8) มาตรการเยียวยาทางการค้า (9) การลงทุน (10) การบริการข้ามพรมแดน (11) บริการด้านการเงิน (12) การเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ (13) โทรมคมนาคม (14) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ (15) การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ (16) นโยบายการแข่งขัน (17) รัฐวิสาหกิจ (18) ทรัพย์สินทางปัญญา (19) แรงงาน (20) สิ่งแวดล้อม (21) ความร่วมมือและการเสริมสร้างศักยภาพ (22) ความสามารถในการแข่งขันและการอำนวยความสะดวก

(Trans-Pacific Partnership: TPP) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมีประเทศสมาชิก ๑๒ ประเทศ รวมถึงสหรัฐอเมริกา และต่อมาสหรัฐอเมริกาลาออก แต่ประเทศที่เหลือ ๑๑ ประเทศยังยืนยันเดินทางความตกลงต่อไป โดยคงรายละเอียดส่วนใหญ่ของ TPP เอาไว้ แต่ปรับให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิม ระบุบางประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกและเปลี่ยนชื่อเป็น CPTPP เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐

ประเทศไทยได้ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกความตกลง TPP มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ ได้มีการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวทางการเจรจาและผลกระทบจากการจัดทำความตกลงเพื่อเตรียมการเข้าร่วมความตกลง TPP มาโดยตลอด ผ่านการรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อยและสัมมนาเวทีสาธารณะจำนวนหลายครั้ง รวมถึงการจัดจ้างหน่วยงานต่างๆ ศึกษาถึงผลกระทบของ TPP และรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่ง TPP เปลี่ยนชื่อมาเป็น CPTPP ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ไทยจึงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดของความตกลง CPTPP ซึ่งมีความแตกต่างจากความตกลง TPP บางประการใหม่อีกครั้งควบคู่กับการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมาตลอดปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และสถานการณ์ล่าสุดเมื่อช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ กระทรวงพาณิชย์ได้นำวาระการพิจารณาการเข้าร่วมความตกลง CPTPP เสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณา แต่ได้ถอนวาระดังกล่าวออกไป เนื่องจากยังมีข้อห่วงกังวลในเรื่องนี้บางประการจากหลายฝ่าย รวมทั้งสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ COVID -19 ที่เกิดขึ้นถือเป็นวาระเร่งด่วนกว่า

ที่มารูปภาพ : เว็บไซต์ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์

สำหรับผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับหากเข้าร่วมมีอยู่หลายประเด็นด้วยกัน อาทิ เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการค้าและดึงดูดการลงทุนของไทย สร้างมาตรฐานที่สูงขึ้นให้กับกฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุนของไทย รวมทั้งช่วยขยายการค้าของไทยไปยังประเทศสมาชิก CPTPP มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อกังวลจากภาคส่วนต่างๆ ถึงผลกระทบการเข้าร่วมความตกลงดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการบังคับให้ประเทศสมาชิกต้องเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Union for the Protection of New Varieties of Plants: UPOV) ที่เปิดโอกาสให้ต่างชาตินำเมล็ดพันธุ์พืชพื้นเมืองไทยไปวิจัยเพื่อสร้างพันธุ์พืชใหม่แล้วขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรได้ อาจส่งผลให้

สะดวกทางธุรกิจ (23) การพัฒนา (24) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (25) ความสอดคล้องของกฎระเบียบ (26) ความโปร่งใสและการต่อต้านการคอร์รัปชัน (27) การบริหารจัดการและสถาบัน (28) การระงับข้อพิพาท (29) ข้อยกเว้น และ (30) บทสรุป

เกษตรกรไทยไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อปลูกในฤดูกาลต่อไปได้ อีกทั้งเปิดโอกาสทางการแข่งขันให้แก่ นักธุรกิจต่างชาติมากขึ้น โดยต่างชาติสามารถซื้ออสังหาริมทรัพย์ และมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลได้

ความคืบหน้าล่าสุดเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมิมติเห็นชอบให้ จัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้า สำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) แล้วโดยจะใช้เวลาในการพิจารณาทั้งสิ้นประมาณ ๓๐ วัน จากนั้นจึงนำเสนอผลการพิจารณาต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ หากประเทศไทยตัดสินใจที่จะเข้าร่วมความตกลง CPTPP อย่างจริงจัง อาจจำเป็นต้องมีการปรับแก้กฎหมายต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับความตกลง ซึ่งรัฐสภาไทยในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ จะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทในการพิจารณาก่อนการกรอกรงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ สอดคล้องกับความตกลงเพื่อประโยชน์ในด้านเสถียรภาพของเศรษฐกิจของไทยในอนาคต

ภาพถ่ายหมู่รัฐมนตรีด้านการค้าประเทศสมาชิก ในพิธีลงนามข้อตกลง CPTPP

ณ กรุงซานติอาโก สาธารณรัฐชิลี เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๑

ที่มารูปภาพ : เว็บไซต์กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

บทนำ

ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) เป็นความตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุม ในหลายประเด็น³ อาทิ การเปิดตลาดการค้าซึ่งครอบคลุมสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม การบริการข้ามพรมแดน และการบริการการเงิน การลงทุนซึ่งนโยบายการลงทุนจะต้องยึดหลักการปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าเท่าเทียมกับ สินค้าภายในประเทศ (National Treatment) และหลักการปฏิบัติต่อสินค้าจากประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน (Most-favored Nation Treatment : MFN) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การอนุญาตเข้าเมืองชั่วคราว

³ สำนักอเมริกา แปซิฟิก และองค์การระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (๒๕๖๑), “ข้อมูลพื้นฐาน และสาระสำคัญความตกลงที่ครอบคลุม และก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก”, <https://api.dtn.go.th/files/v3/5d776119ef41406e29677542/download> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

สำหรับนักธุรกิจ การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายการแข่งขัน แรงงาน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความตกลงนี้ริเริ่มกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยมีชื่อเดิมว่า ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ซึ่งมีสมาชิกทั้งสิ้น ๑๒ ประเทศ แต่ต่อมาสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกประกาศถอนตัวออกจากความตกลง TPP ไปเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ประเทศที่เหลืออีก ๑๑ ประเทศ ได้ประกาศเดินทางออกจากรายชื่อ TPP ไปเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ โดยรัฐมนตรีการค้า ๑๑ ประเทศออกแถลงการณ์ร่วมในการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ ๒๙ (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) ณ นครดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยเห็นชอบที่จะนำสาระสำคัญของความตกลง TPP มาใช้ ยกเว้นข้อยกเว้นการบังคับใช้ในบางประเด็นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อประเทศสมาชิก และใช้ชื่อใหม่ว่า Comprehensive and Progressive Agreement of Trans-Pacific Partnership หรือ CPTPP และเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๑ ประเทศสมาชิก ได้แก่ ญี่ปุ่น แคนาดา เม็กซิโก เปรู ชิลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน และเวียดนามได้มีการลงนามในความตกลงดังกล่าว⁴

ความตกลง CPTPP ประกอบด้วย ๓๐ ข้อบท ไม่รวมประเด็นที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลักดัน อาทิ การขยายระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตร การคุ้มครองข้อมูลทดสอบยา การขยายระยะเวลาคุ้มครองลิขสิทธิ์ และการให้นักลงทุนใช้กลไกฟ้องรัฐภายใต้สัญญาการลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชน เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ ประเทศสมาชิกที่เหลือเห็นว่ายังไม่เหมาะสมที่จะบังคับใช้จึงยืดเวลาบังคับใช้ออกไปก่อน

อย่างไรก็ดี เมื่อสหรัฐอเมริกาลาออกจากความตกลง TPP และเปลี่ยนชื่อความตกลงใหม่เป็น CPTPP ส่งผลให้เกิดข้อแตกต่างระหว่าง TPP กับ CPTPP⁵ ที่สำคัญ ดังนี้ ๑) ขนาดของเศรษฐกิจและการค้า โดย CPTPP มีขนาดเล็กกว่า TPP เนื่องจากสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจถอนตัวออกไป ทำให้ขนาดเศรษฐกิจรวมลดลงจากร้อยละ ๓๘ ของเศรษฐกิจโลกเป็นร้อยละ ๑๓ ขณะที่การค้ารวมลดลงจากร้อยละ ๒๗ เป็นร้อยละ ๑๕ และ ๒) รายละเอียดของความตกลงที่มีกฎเกณฑ์ได้ผ่อนคลายมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศขนาดใหญ่ และประเทศสมาชิกสามารถนำข้อตกลงที่ระงับไปกลับมาใช้ใหม่ได้

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศของไทยได้ชี้แจงถึงสถานการณ์ล่าสุดของความตกลงดังกล่าว ว่า มีประเทศที่ให้สัตยาบันความตกลง CPTPP แล้ว ๗ ประเทศ ได้แก่ เม็กซิโก แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และเวียดนาม (เปรู ชิลี มาเลเซีย และบรูไนยังไม่ได้ให้สัตยาบัน) โดยความตกลงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑ ซึ่งสมาชิก CPTPP ๗ ประเทศ มีประชากรกว่าสี่ร้อยล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๖ ของประชากรโลก โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ การค้าของไทยกับ CPTPP มีมูลค่ารวม ๑๑๔.๙๓ พันล้านเหรียญ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖ ของการค้าไทยกับโลก โดยแบ่งเป็นการส่งออกของไทยไปยังสมาชิก CPTPP มีมูลค่า ๖๑.๔๘ พันล้านเหรียญ (คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของมูลค่าการส่งออกของไทยทั้งหมด) และการนำเข้ามูลค่า ๕๓.๔๕ พันล้านเหรียญ (คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ของการนำเข้าของไทยทั้งหมด)

⁴ กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี. (๒๕๖๒). “ไทยจะได้ประโยชน์อะไรจากการเข้าร่วม CPTPP?”, <https://www.scbeic.com/th/detail/product/4727>. (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

⁵ เรื่องเดิม

⁶ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “พาณิชย์ส่งการบ้านตามมติ กนศ. ให้ กรม. พิจารณาไปเคาะประตูขอเจรจาร่วมวง CPTPP เชื้อช่วยขยายส่งออก เพิ่มจ้างงาน ดันจีดีพีไทย หวังซ้ำ เสียโอกาสให้เพื่อนบ้าน ซ้ำเติมวิกฤติโควิด-19” <https://www.dtn.go.th/news/> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

กระทรวงพาณิชย์กับการพิจารณาประเด็นการเข้าร่วมเป็นสมาชิก CPTPP ของไทย
ที่มารูปภาพ : เว็บไซต์กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ความคืบหน้าการเตรียมการและการดำเนินการของไทยที่ผ่านมาเกี่ยวกับความตกลง TPP และ CPTPP ล่าสุด

ประเทศไทยโดยกระทรวงพาณิชย์ได้มีการเตรียมการในเรื่องความตกลง CPTPP⁷ โดยเริ่มศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวทางการเจรจาและผลกระทบจากการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๕ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการหารือรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อยและสัมมนาเวทีสาธารณะ จำนวนหลายครั้ง รวมถึงการจัดจ้างหน่วยงานต่าง ๆ ศึกษาถึงผลกระทบของ TPP และรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สหรัฐอเมริกาได้ถอนตัวจากความตกลง TPP และประเทศสมาชิก TPP เดิม ๑๑ ประเทศได้ออกแถลงการณ์เห็นชอบหลักการ TPP เดิม และเปลี่ยนชื่อเป็น CPTPP ไทยจึงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดของความตกลง CPTPP ซึ่งมีความแตกต่างจากความตกลง TPP บางประการใหม่อีกครั้ง โดยกระทรวงพาณิชย์ได้ศึกษาเพิ่มเติมถึงความตกลง CPTPP ควบคู่ไปกับการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ตลอดทั้งปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานเตรียมการพิจารณาเข้าร่วมความตกลง CPTPP ล่าสุดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หรือ กนศ. ที่มีนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานฯ มติให้กระทรวงพาณิชย์เสนอผลศึกษาและระดมความเห็นภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) ของไทยให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยนายสมคิดฯ ให้ความเห็นชอบที่จะนำประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก CPTPP และนายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้นำประเด็นดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓ แต่ได้ถอนออกจากวาระการประชุมคณะรัฐมนตรีในช่วงเย็นของวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๓ ก่อนการประชุม ๑ วันโดยให้เหตุผลว่ามีข้อกังวลเกี่ยวกับ

⁷ บริษัท โบลลิเกอร์ แอนด์ คอมพานี จำกัด (ประเทศไทย) (สิงหาคม ๒๕๖๑), “เอกสารประกอบการชี้แจงข้อกังวลต่อการเข้าร่วมความตกลง CPTPP”, <https://api.dtn.go.th/files/v3/5d776115ef41406e250ce121/download> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

CPTPP บางประเด็น อาทิ การคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ การเปิดตลาดให้กับสินค้าใช้แล้วที่นำมาปรับปรุงสภาพเป็นของใหม่และการจัดซื้อจัดจ้างโดยภาครัฐ และข้อกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ Covid-19 ที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับเวลา

ผลประโยชน์และผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับกรณีไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิก CPTPP

จากการศึกษา พบว่ามีผลประโยชน์และผลกระทบต่าง ๆ ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ได้มีการวิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับหากประเทศไทยตอบตกลงที่จะเข้าร่วมความตกลง CPTPP ใน ๓ ด้านหลักด้วยกัน⁸ คือ

๑) ด้านการส่งออก CPTPP จะเพิ่มโอกาสการส่งออกของไทยไปยังประเทศสมาชิก CPTPP โดยเฉพาะตลาดแคนาดาและเม็กซิโก ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีข้อตกลงการค้าเสรีด้วย ในปีพ.ศ. ๒๕๖๐ มูลค่าส่งออกของประเทศไทยไปยังกลุ่มประเทศ CPTPP มีสัดส่วนร้อยละ ๓๐ ของการส่งออกทั้งหมดจากไทย และมีอัตราการเติบโตร้อยละ ๙ เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า สำหรับแคนาดากับเม็กซิโกมีสัดส่วนการส่งออกรวมกันร้อยละ ๒ โดยสินค้าหลักที่ไทยส่งออกไปแคนาดา ได้แก่ อาหารทะเลแปรรูป ข้าว และผลิตภัณฑ์ยาง ส่วนสินค้าหลักที่ส่งออกไปเม็กซิโก คือ รถยนต์และส่วนประกอบ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าในหมวดดังกล่าวมีโอกาสไปได้ดีหากประเทศไทยเข้าร่วม CPTPP ได้สำเร็จ

ประเทศไทยได้รับประโยชน์ด้านการส่งออกและการลงทุน หากเข้าร่วมเป็นสมาชิก CPTPP

ที่มารูปภาพ : เว็บไซต์ สปริงนิวส์ออนไลน์

๒) ด้านการลงทุนจากต่างประเทศ การเข้าร่วม CPTPP จะช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศที่ต้องการให้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศสมาชิก CPTPP ซึ่งหากประเทศไทยไม่ได้เข้าร่วมจะเสียประโยชน์ให้แก่มาเลเซียและเวียดนามซึ่งมีศักยภาพที่จะเป็นประเทศที่เป็นฐานการผลิตสำคัญของภูมิภาคได้ ในทางกลับกัน หากประเทศไทยเข้าร่วมความตกลงดังกล่าว จะส่งผลให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของ

⁸ กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี. (๒๕๖๒). “ไทยจะได้ประโยชน์อะไรจากการเข้าร่วม CPTPP?”. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/4727> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

ไทยได้รับประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากสามารถดึงดูดการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นในฐานะที่เป็นประเทศที่สามารถเป็นฐานการผลิตที่สำคัญประเทศหนึ่งในภูมิภาค

๓) **ความสามารถทางการแข่งขัน** CPTPP จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยจากการปรับปรุงกฎระเบียบภายในประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานของ CPTPP ที่ได้ชื่อว่าเป็นความตกลงทางการค้าคุณภาพสูง ตัวอย่างกฎเกณฑ์ที่ CPTPP สนับสนุน อาทิ ด้านกฎหมายสิทธิแรงงาน ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ใน ๕ ประเด็นที่สำคัญ คือ ๑. เสรีภาพในการสมาคมและสิทธิในการรวมตัวเพื่อเจรจาต่อรอง ๒. การจัดการใช้แรงงานบังคับในทุกรูปแบบ ๓. การจัดการใช้แรงงานเด็ก ๔. การจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและการประกอบอาชีพ และ ๕. สิทธิในการมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งนโยบายการค้าและนโยบายสิ่งแวดล้อมต้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของประเทศสมาชิกในการจัดการกับประเด็นสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้า ตลอดจนให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม (Multilateral Environmental Agreement: MEAs) ซึ่งแต่ละสมาชิกเป็นภาคี และด้านการสนับสนุนการแข่งขันอย่างเท่าเทียมระหว่างธุรกิจท้องถิ่นกับต่างชาติ ซึ่งสนับสนุนการอนุญาตเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งการปฏิรูปกฎหมายเหล่านี้จะเป็นผลบวกกับไทยในระยะยาว

ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ

ได้มีการประเมินถึงผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับหากประเทศไทยตอบตกลงที่จะเข้าร่วมความตกลง CPTPP⁹ ดังนี้

๑) **ด้านธุรกิจบริการ**

CPTPP ใช้เงื่อนไขการเจรจาแบบ negative list หรือการระบุนายการที่ไม่เปิดเสรี กล่าวคือ ประเทศสมาชิกสามารถระบุนายการธุรกิจบริการที่ไม่ต้องการเปิดเสรีได้ ส่วนหมวดธุรกิจบริการอื่น ที่ไม่ได้เลือกไว้ในข้อตกลงจะต้องเปิดเสรีต่อนักลงทุนต่างชาติทั้งหมด ดังนั้น สำหรับประเทศไทยที่เป็นประเทศที่ค่อนข้างปิดในหมวดบริการ การเปิดเสรีนี้อาจทำให้ธุรกิจบริการภายในประเทศเสียประโยชน์ให้กับนักลงทุนต่างชาติไป

CPTPP อาจส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมของไทย
ที่มารูปภาพ: เว็บไซต์เนชั่นทีวี

⁹ เรื่องเดิม

๒) ด้านอุตสาหกรรมเกษตร

ประเทศไทยจะเผชิญกับการแข่งขันที่มากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าเกษตรจากแคนาดา เช่น ปุ๋ย และถั่วเหลือง ที่จะเข้ามาตีตลาดของประเทศไทยหลังการเปิดเสรีด้านการค้า นอกจากนี้ กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA WATCH) ระบุว่าหากเข้าร่วมในข้อตกลง CPTPP นี้ จะผูกมัดให้ประเทศไทย ต้องเข้าร่วมอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ หรืออนุสัญญา UPOV 1991¹⁰ ที่จะเปิดโอกาสให้ต่างชาติสามารถนำพันธุ์พืชพื้นเมืองไทยไปทำการวิจัยเพื่อสร้างพันธุ์พืชใหม่แล้วขึ้นทะเบียน สิทธิบัตรได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยโดยตรง เนื่องจากหากนำพันธุ์พืชใหม่เหล่านี้มาปลูกแล้วจะไม่สามารถ เก็บเมล็ดไปปลูกต่อได้อย่างเช่นเมื่อก่อน จะต้องซื้อเมล็ดใหม่เท่านั้น ทำให้ต้นทุนการเกษตรยิ่งสูงขึ้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งทำให้เกิดการผูกขาดเมล็ดพันธุ์พืชและกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งผลกระทบต่อเกษตรกร ที่ไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไว้ทำพันธุ์ต่อไปได้

อุตสาหกรรมยาอาจได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วม CPTPP ด้วยเช่นกัน
ที่มารูปภาพ : เว็บไซต์ทีวีพูลออนไลน์

๓) ด้านอุตสาหกรรมยา

สภาเภสัชกรรมได้แสดงข้อกังวลในประเด็นการคุ้มครองสิทธิบัตรยา¹¹ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงยา การพัฒนาอุตสาหกรรมยาในประเทศ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อเรื่องสุขภาพและระบบสาธารณสุข ในด้านอื่นอีก เช่น การผูกโยงการขึ้นทะเบียนตำรับยากับระบบสิทธิบัตร (Patent linkage) ข้อผูกมัดในบทว่าด้วยการ จัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐและทรัพย์สินทางปัญญา บทที่ว่าด้วยการคุ้มครองการลงทุนที่ให้นักลงทุนต่างชาติ ฟ้องร้องรัฐผ่านกลไกอนุญาโตตุลาการนอกประเทศได้ และกรณีสินค้าเหล่านี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ บุหรี่ ที่ลดภาษีนำเข้าลดลงจนเหลือร้อยละ ๐ และการเข้าร่วมอนุสัญญา UPOV 1991 เป็นต้น

¹⁰ สำนักข่าวบีบีซี. “CPTPP : ความตกลงทางการค้าใหม่ คนไทยจะได้หรือเสียประโยชน์จากเมล็ดพันธุ์-การเข้าถึงยา” <https://www.bbc.com/thai/thailand-52437047> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

¹¹ สภาเภสัชกรรม. (๒๕ เมษายน ๒๕๖๓). “สภาเภสัชกรรมเรียกร้องกลไกทางวิชาการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการที่ไทยจะยื่นหนังสือแสดงเจตจำนงเข้าร่วม CPTPP”, https://www.pharmacycouncil.org/index.php?option=content_detail&menuid=0&itemid=1696&catid=1 (สืบค้นเมื่อ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

นอกจากนี้ ธุรกิจอื่น ๆ ในไทยต้องเตรียมรับมือกับการรุกรานตลาดของต่างชาติเช่นกัน เนื่องจาก CPTPP จะเปิดโอกาสทางการแข่งขันให้กับนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น ทั้งจากการลดภาษีสินค้านำเข้า การเปิดโอกาสให้ ธุรกิจต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาล รวมถึงการอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเข้าซื้อกิจการท้องถิ่นได้

อย่างไรก็ดี กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ได้มีการชี้แจงผ่านเอกสาร ประชาสัมพันธ์ของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับคำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับความตกลง CPTPP¹² ถึงข้อกังวลดังกล่าวว่า การเข้าร่วมอนุสัญญา UPOV 1991 นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชใหม่ ด้วยการให้สิทธิในการทำการค้าส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชใหม่แก่ผู้คิดค้น แต่มีข้อยกเว้นสิทธิที่อนุญาตให้เกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกต่อและขายผลผลิตที่เกิดขึ้นได้

บทบาทของรัฐสภาไทยต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกความตกลง CPTPP ของรัฐบาลไทย

จากความพยายามที่รัฐบาลไทยจะเข้าร่วมความตกลง CPTPP ซึ่งถือว่าเป็นสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันตามกฎหมายจึงจำเป็นที่จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐¹³ มาตรา ๑๗๘ ระบุว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง หากรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ” โดยมาตราดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้มีความโปร่งใสในการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีความประสงค์จะลงนามเข้าร่วมเป็นสมาชิกความตกลง CPTPP อีกในอนาคต และรัฐสภาก็จะมีบทบาทในการพิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาดังกล่าว เพื่อวัตถุประสงค์ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐¹⁴ ที่กำหนดบทบาทของรัฐสภาว่า รัฐสภาจะต้องมีการประชุมร่วมกันระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อให้ความเห็นชอบในการรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๗๘ ด้วย

ความคืบหน้าล่าสุดของรัฐสภาไทยต่อความตกลงดังกล่าว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) จำนวนทั้งสิ้น

¹² กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์., “คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับความตกลง CPTPP”, <https://www.dtn.go.th/negotiation/5cff75981ac9ee073b7c038f?cate=5cff753c1ac9ee073b7bd20a> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

¹³ กลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๖๐) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐., <http://www.ratchakittha. soc. go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

¹⁴ เรื่องเดิม

๔๙ คน¹⁵ โดยจะใช้เวลาในการพิจารณาประมาณ ๓๐ วัน ซึ่งได้มีการประชุมครั้งแรกไปเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๓ เพื่อเลือกตั้งประธานคณะกรรมการ (นายวีระกร คำประกอบ ได้รับเลือกให้เป็นประธานคณะกรรมการ) กำหนดวันและเวลาในการประชุม และกรอบแนวทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการดังกล่าว

**ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้จัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษา
ผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP) แล้ว
ที่มีรูปภาพ: เว็บไซต์สำนักข่าวไทย**

ทั้งนี้ หากประเทศไทยตัดสินใจที่จะเข้าร่วมความตกลง CPTPP อย่างจริงจัง อาจจำเป็นต้องมีการปรับแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับความตกลง ซึ่งรัฐสภาไทยในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทในการพิจารณากลับกรองกรองแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับความตกลงเพื่อประโยชน์ในด้านเสถียรภาพของเศรษฐกิจของไทยในอนาคต

¹⁵ สมาชิกคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) ประกอบด้วย ๑) นางอรมน ทริพย์ทวีธรรม ๒) นายทศพล ทังสุบุตร ๓) นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง ๔) นางสาวเสริมสุข สลักเพ็ชร์ ๕) นายศุภกิจ ศิริลักษณ์ ๖) นายไพศาล ต้นคุ้ม ๗) นายเชิดชาย ไข่ไววิทย์ ๘) นางสาวศรีนวล บุญลือ ๙) นางรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท ๑๐) นายระวี มาศฉมาตล ๑๑) นายเนวินธุ์ ช่อชัยทิพฐ์ ๑๒) นายสมเกียรติ ศรีลัมภ์ ๑๓) นางสาวสุกญา สาระนั้นันท์ ๑๔) นายจิรวุฒิ ศรีพานิชย์ ๑๕) นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล ๑๖) นางสาวจิราพร สินธุไพร ๑๗) นายจักรพล ตั้งสุทธิธรรม ๑๘) นายประเสริฐ ชัยกิจเด็นนาลัย ๑๙) นายธกร เลหาพงศ์ชนะ ๒๐) นายอนันต์ ศรีพันธุ์ ๒๑) นางสาวกรรณิการ์ กิจติเวชกุล ๒๒) นายวิจักร อากัปกรณ์ ๒๓) นายวีระกร คำประกอบ ๒๔) นายเพชรภูมิ อารณรัตน์ ๒๕) นายปริญญา ฤกษ์หร่าย ๒๖) นายสะถิระ เผือกประพันธุ์ ๒๗) รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ ๒๘) นางสาวอรพินทร์ เพชรทัต ๒๙) นางสาวทิพานัน ศรีชนะ ๓๐) นางสาวนพวรรณ หัวใจมั่น ๓๑) นายจักรวี วิสุทธิผล ๓๒) นายศุภชัย ใจสมุทร ๓๓) นางนาที รัชกิจประการ ๓๔) นายสมบูรณ์ ชาร์มย์ ๓๕) นายเจเศรษฐ์ ไทยเศรษฐ์ ๓๖) นายจิตินันท์ แสงนาค ๓๗) นายวรภพ วิริยะโรจน์ ๓๘) นายวโย อัศวรุ่งเรือง ๓๙) รองศาสตราจารย์สุรวิช วรรณไกรโรจน์ ๔๐) รองศาสตราจารย์จิราพร ลีปานานนท์ ๔๑) นายเกียรติ สิทธิอมร ๔๒) นายอันวาร์ สาและ ๔๓) นายสุนทร รัชชรงค์ ๔๔) นายปริญญา พานิชภักดิ์ ๔๕) นายนิกร จำนง ๔๖) นายพิทักษ์ สันติวงษ์สกุล ๔๗) นายธีระพงษ์ วัฒนวงษ์มิญโญ ๔๘) นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ และ ๔๙) นายมนูญ ลีวาภิรมย์รัตน์

แหล่งอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, “คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับความตกลง CPTPP”, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.dtn.go.th/th/negotiation/5cff75981ac9ee073b7c038f?cate=5cff753c1ac9ee073b7bd20a>
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, “พาณิชย์ส่งการบ้านตามมติ กนศ. ให้ ครม. พิจารณาไปเคาะประตูขอเจรจา รวมวง CPTPP เชื่อช่วยขยายส่งออก เพิ่มจ้างงาน ดันจีดีพีไทย หวังซ้ำเสียโอกาสให้เพื่อนบ้าน ช้าเต็มวิกฤติโควิด-19” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.dtn.go.th/th/news/>
- กลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๖๐) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก <http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี. (๒๕๖๒). “ไทยจะได้ประโยชน์อะไรจากการเข้าร่วม CPTPP?”. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/4727>
- บริษัท โบลลิเกอร์ แอนด์ คอมพานี จำกัด (ประเทศไทย). (สิงหาคม ๒๕๖๑), “เอกสารประกอบการชี้แจงข้อกังวลต่อการเข้าร่วมความตกลง CPTPP”, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก <https://api.dtn.go.th/files/v3/5d776115ef41406e250ce121/download>
- สภาเภสัชกรรม. (๒๕ เมษายน ๒๕๖๓). “สภาเภสัชกรรมเรียกร้องกลไกทางวิชาการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการที่ไทยจะยื่นหนังสือแสดงเจตจำนงเข้าร่วม CPTPP” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก https://www.pharmacycouncil.org/index.php?option=content_detail&menuid=0&itemid=1696&catid=1
- สำนักข่าวบีบีซี. “CPTPP : ความตกลงทางการค้าใหม่ คนไทยจะได้หรือเสียประโยชน์จากเมล็ดพันธุ์-การเข้าถึงยา” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-52437047>
- สำนักอเมริกา แปซิฟิก และองค์การระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (สิงหาคม ๒๕๖๑), “ข้อมูลพื้นฐาน และสาระสำคัญความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก”, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จาก <https://api.dtn.go.th/files/v3/5d776119ef41406e29677542/download>